

Dijital Yayın Platformlarında Ebeveyn Denetimi ve Çocuk Erişimine Yönelik Bir Araştırma: Netflix, Amazon Prime Video ve Disney+ Örnekleri

Seda Sünbül OLGUNDENİZ*
Ümit AYDOĞAN**

Öz

İletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler dijital yayıncılık platformlarını son yıllarda çok sayıda kullanıcı tarafından tercih edilen alanlar hâline getirmiştir. İzleyiciye sabit bir yayın akışı ve zamana bağlı kalmaksızın içerik tüketme fırsatı sunan bu platformlarda çocuklar için üretilmiş içeriklere de yer verilmektedir. Çocukların bu platformlarda yer alan içeriğin tümüne erişim riski, içinde buldukları gelişim dönemine bağlı olarak bazı olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Yeni iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda ebeveynlerin dijital okuryazar olmaları çocukların bu alanda maruz kalacağı risklerin önlenmesi açısından önemlidir. Bu araştırmada amaçlanan dijital yayın platformlarında yer alan içeriklere çocuk erişimi ve ebeveyn denetimi konusunda içeriğin platform tarafından nasıl biçimlendirildiğini ortaya koymaktır. Bu amaçla araştırma evrenine dünyada ve Türkiye’de en büyük abone-müşteri-kullanıcı kitlesine sahip dijital yayın platformları dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu Netflix, Amazon Prime Video ve Disney+ platformları oluşturmaktadır. Araştırmada içerik analizi yöntemi doğrultusunda oluşturulan kategoriler ve ortaya çıkan temalar öncülüğünde platformlarda içeriğe erişim ve ebeveyn denetiminin nasıl yapılandırıldığı analiz edilmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda ilgili tüm dijital yayın platformlarında ebeveyn denetimine ait özelliklerin yer aldığı, platformların ebeveynlere çocukların kullanabileceği bir profil oluşturma imkânı sağladığı görülmüştür. Dijital yayın platformlarının çocuk erişimi ve ebeveyn denetimi konusunda belli noktalarda benzer özellikler taşımakla birlikte ayrıştığı bazı noktaların da olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Yayıncılık, Ebeveyn Denetimi, Çocuk, Dijital Okuryazarlık, Dijital Platformlar

*Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü Radyo-Televizyon Anabilim Dalı, seda.sunbul.olgundeniz@ege.edu.tr

**Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Medya ve İletişim Bölümü Görsel İletişim Tasarımı Anabilim Dalı, umit.aydogan@ikcu.edu.tr

Sünbül Olgundeniz, S. & Aydoğan, Ü. (2023). Dijital Yayın Platformlarında Ebeveyn Denetimi ve Çocuk Erişimine Yönelik Bir Araştırma: Netflix, Amazon Prime Video ve Disney+ Örnekleri . TRT Akademi , 08 (19) , 786-813 . DOI: 10.37679/trta.1328932

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 18.07.2023

Revizyon Tarihi: 18.08.2023

Kabul Tarihi: 12.09.2023

ORCID: 0000-0002-7496-1600, 0000-0002-9395-5361

DOI: 10.37679/trta.1328932

A Research on Parental Control and Child Access in Digital Streaming Platforms: Examples of Netflix, Amazon Prime Video and Disney+

Seda Sünbül OLGUNDENİZ
Ümit AYDOĞAN

Abstract

The rapid development of communication technologies has made digital broadcasting platforms a popular choice for many users in recent years. These platforms offer viewers the opportunity to consume content without being bound to a fixed broadcast stream or time, and they also feature content produced for children. The risk of children accessing all of the content on these platforms can lead to some negative consequences, depending on their developmental stage. It is important for parents to be digitally literate in terms of the use of new communication technologies in order to prevent the risks that children may be exposed to in this area. The purpose of this study is to reveal how content is shaped by the platform in terms of child access to content and parental control on digital broadcasting platforms. In order to achieve this, the largest digital broadcasting platforms with the largest subscriber, customer and user base in the world and Turkey have been included in the research universe. The sample group of the study consists of the Netflix, Amazon Prime Video and Disney+ platforms. In the study, the categories and themes that emerge are used to analyze how access to content and parental control are structured on the platforms in line with the content analysis method. According to the findings of the research, it has been observed that all relevant digital broadcasting platforms have features related to parental control, and that the platforms allow parents to create a profile that children can use. Although digital broadcasting platforms have similar features in terms of child access and parental control at certain points, it has been determined that there are some points where they differ.

Keywords: Digital Broadcasting, Parental Control, Children, Digital Literacy, Digital Platforms

Research Paper

Received: 18.07.2023

Revised: 18.08.2023

Accepted: 12.09.2023

1. Giriş

Yeni iletişim teknolojileri günümüzde farklı alanlarda kullanılan ve günlük yaşamın bir uzantısı hâline gelen teknolojiler olarak yerini almış bulunmaktadır. Yayın teknolojileri alanında yaşanan gelişim ve değişim süreci geleneksel medya araçlarından dijital yayın platformlarına geçiş sürecini başlatmış ve çok sayıda kullanıcı tarafından tercih edilen alanlar olmasını sağlamıştır. Dijital yayın platformlarının gelişimiyle kullanım olanakları ve kolaylığı açısından dönüşüme uğrayan televizyon yayıncılığı ev içi alanda kısıtlanan izlenme pratiğini akıllı cihazlar üzerinden yaşamın her alanında kullanılabilir hâle getirmiştir. Kullanıcıya sunulan bu izleme pratiği her ne kadar kullanım kolaylığı ve çeşitlilik açısından olumlu özellikler taşıyor olsa da özellikle çocuklar açısından bakıldığında önemli bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu durum, bilgisayar ve internetin çocuklar için ne gibi faydaları olduğu, internete bağlanmanın riskleri, aileler, öğretmenler, okullar ve yasa koyucuların bu duruma karşı tutumları, bilgisayar ve internet kullanımının sosyal yaşam ve aile değerleri üzerindeki etkileri gibi birçok soruyu gündeme getirmektedir. (Çankaya ve Odabaşı, 2009, s. 1105). Çocukların içinde buldukları gelişim dönemlere uygun içerikleri tüketmeleri konusunda gösterilmesi gereken hassasiyet erişim olanaklarının değişimi ve içeriklerin çoğalması sonucunda olumsuz sonuçlar yaratabilecek içeriklerin çocuklar tarafından tüketilebilme riskine yol açmıştır. Ebeveynlerin, internet ve mobil cihazlarının kullanımı konusunda çoğunlukla çocuklarına güvendikleri görülmektedir. Ancak, bazı mobil internet tehditlerinin çocuklarının seçimi ve kontrolünün ötesinde olabileceği unutulmamalıdır (Marais, 2012, s. 6). İnternet aracılığı ile erişilen içeriklerde çocukları eğitmek ve korumak için doğru yaklaşım konusunda ortak bir anlayış yer almamaktadır. Ayrıca farklı toplumsal yapılar içinde çocuklar için “neyin uygun olduğunu” ya da başka bir açıdan “uygunsuz içerik ve davranış” tanımlamasını zorlaştıran ve evrensel olarak kabul edilen bir görüşün de tam olarak yer almaması bu platformlardaki içeriklerin düzenlenmesi konusunda bazı zorluklar yaratmaktadır (Kırık A. , 2019, s. 14). Bu bağlamda izlemiş oldukları yayınlarda kurgulanan hayatlar, şiddet ve cinsellik ile ilgili içerikler henüz hayata ilişkin deneyimleri yeni yeni oluşmaya başlayan ve medya içeriklerini eleştirel okuma becerisinde henüz tam olarak sahip olmayan çocukların dünyası için olumsuz bir deneyimleme alanı olarak yer alabilmektedir.

Kitle iletişim araçları hayatın farklı alanlarında çocuğun üstlenmesi gereken bir dizi rol örnekleri sunmaktadır. Örneğin tiptleşmiş konum ve kişilik özelliklerini temsil eden dizi ya da film yıldızları toplumun göstergeleri hâline gelmiş durumdadır. Bu açıdan bakıldığında bu karakterler çocuklara örnek olmakta ve çeşitli rolleri göstermektedirler (Elkin, 1995, s. 101). Dolayısıyla televizyon içeriklerinde

kurgulanan temsiller açısından konuya bakıldığında bu temsillerin çocukların zihin haritalarında iz bırakabileceğini söylemek mümkündür. Çocuklar televizyondan izledikleri olayın gerçekliğine okudukları bir içerikten çok daha fazla inanma eğilimine sahiptirler. Yapılan çalışmalar çocukların medya içeriklerinden yalnızca bilgi edinmediklerini bunun yanı sıra bu bilginin zihinsel temsil tarzını ve bellekteki şekillenışı de kazandırdığını ifade etmektedir (Yetim ve Yetim, 2008, s. 101) Çocuklar küresel dünyayı kozmopolit olarak ele alırlar. Bu süreç, gençlerin dünya görüşünde bir değişikliğe yol açmakta ve küresel ağdan edinilen bilgiler, kullanıcının algısını doğrudan etkilemekte, bir anlamda onu farklı bir toplum ve yaşam tarzına teşvik etmekte, sıcak, "mutlu bir ortam" veya "alışkanlıklar" yaratmaktadır (Ojagverdiyeva, 2018, s. 87). Televizyon etkisine maruz bırakılmanın erken yaş gruplarındaki çocuklarda dikkat eksikliği yaratma potansiyeli konusunda da çalışmalar yer almaktadır. Bazı araştırmalar televizyonda hızla değişen görüntülerin, gelişimi devam eden beyni gerçek hayattan daha yüksek seviyede uyaran beklentisi içine soktuğunu ileri sürmektedir (Palmer, 2019, s. 289). Bu bağlamda özellikle dijital platformların kullanımı konusunda ebeveynlerin dijital okuryazar olmaları ve içerik tüketimi konusunda ebeveyn denetimi oluşturmaları, çocukların bu araçların olumsuz etkilerinde maruz kalmalarının engellenebilmesi konusunda oldukça önem taşımaktadır.

Dijital okuryazar olmanın hedeflerine bakıldığında bunlardan bazıları şu şekilde açıklanmaktadır: Dijital ortamlara uyum sağlamak, bu ortamları iyi anlama ve kullanma becerisine sahip olmak, fırsatlardan yararlanırken olası tehditlerden ve risklerden korunmak, bu tür ortamları bilinçli, etkin ve verimli olarak kullanabilmek (Sağiroğlu, Bülbül, vd., 2020, s. 21). Bu bağlamda günümüz çocukları dijital platformlara erişim ve bu platformları kullanma konusunda oldukça aktif bir konumda yer almalarına rağmen içeriklerin tüketimi konusunda genellikle pasif konumda bulunmaktadırlar. Günümüzde, ebeveynler, çocuklarının kendilerinden daha fazla şey bildiğini ve çocukların, gerçek dünyadan önemli ölçüde farklılaşan sanal bir dünyada büyüdüğünü fark etmiş durumdadırlar. Bu nedenle ebeveynlik daha karmaşık hâle gelmiş ve bu alanda çocuklara destek ve güvenlik sağlamak giderek daha fazla zorlaşmıştır (Žufić, Zajgar ve Prkic, 2017, s. 961). Bu noktada dijital yayın platformlarının çocuklara yönelik olarak nasıl bir kullanım alanı oluşturduğu, içeriğe erişim konusunda nasıl bir filtreleme sistemi kullandığı kısaca çocukların içinde bulunduğu yaş grubuna uygun içerikleri izleme konusunda ebeveynlere nasıl bir denetim alternatifi sunduğu konusu oldukça önemlidir. Bu çalışma içerisinde çocukların dijital platformlara erişimi ve ebeveyn denetimi konusu ele alınarak dijital yayın platformlarının bu konuda nasıl bir sistem oluşturdukları analiz edilmektedir. Bu amaçla çalışmada dijital platformların ebeveyn denetimi

noktasında uyguladıkları teknolojilerin kullanımına yönelik içerik analizi gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi sonucunda “ebeveyn kontrol araçları”, “filtrasyon ve engelleme”, “çocuk güvenliği”, “dijital ebeveynlik eğitimi” ve “içerik seçimi sınıflandırması” gibi kategoriler belirlenmiş ve kategorilere bağlı olarak birçok tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar kategorilerin karakteristik özellikleri ve kategori ile doğrudan ilintili konu başlıkları şeklinde nitelendirilebilir. Çalışmada ortaya çıkan temalar, araştırma kapsamına dâhil edilen platformlar üzerindeki ebeveyn kontrollerinin uygulanabilirliğini veya limitlerini işaret etmektedir.

2. İletişim Teknolojileri ve Dijital Yayıncılık

Dijital medya platformları iletişim teknolojilerinde hızlı gelişime paralel olarak ana akım ve geleneksel medya ortamlarının interaktif bir alternatifi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni teknolojilerin, insan etkileşiminin meydana geldiği koşullara bağlı parametreler üzerinde bir etkisi olduğu ve daha önce ender fırsatlar sağladığı, ancak aynı zamanda bu teknolojilerin insan ihtiyaçlarını ve arzularını temelden değiştirmedeği ve bu nedenle mevcut davranış teorilerini geçersiz kılmadığı öne sürülebilmektedir (Yzer ve Southwell, 2008, s. 8). Bu bağlamda teknolojik gelişmeler sürekli yenilenmeye devam etmektedir. Yayıncılıkta da geribildirim, çoklu ortam, hipermedya gibi kavramların uygulama alanı da giderek genişlemektedir. İletişim teknolojilerin oluşturduğu yeni medya kavramı bireyi ön plana çıkaran bir anlayışın sonucu olarak değerlendirilebilmektedir. (Akyol, 2015, s. 3-34).

Araştırma konusunda ele alınan dijital yayın platformlarının temelini oluşturan Video On Demand (İsteğe Bağlı Video Hizmeti) (VoD) teknolojisinin işleyişine baktığımızda sistemin üç bileşeni olduğunu görmek mümkündür. Bunlar; sunucu, alıcı ve ön bellek olarak sınıflandırılmaktadır. Bu noktada en önemli unsur band genişliği yani kullanıcının internete bağlanma hızıdır. VoD servislerinde içerik kullanımında izle ve öde gibi ticari sistemler kullanılmaktadır. Şartlı erişim (conditional access) adı verilen bu sistemde izleyicinin içeriğe erişimi belli bir ücret ödemesi yoluyla gerçekleşmektedir. VoD ile geleneksel televizyon yayıncılığında verilebilen hizmetlerin birçoğu canlı olmamak ve önceden kaydedilmiş olmak koşulu ile sağlanabilmektedir.

VoD sunucularının 4 temel fonksiyonu bulunmaktadır. Tüm videoları ve programları depolama özelliği yani VoD sunucusu aynı anda çok sayıda videoyu farklı kullanıcılara iletebilmesidir. Şebeke arayüzü sayesinde birçok uygulamanın aynı anda yapılması sağlanmaktadır. Kullanıcı etkileşim desteği, kullanıcının satın alınan içerikle ilgili tüm komutlara (izleme, geri, sarma durdurma vb.) karar vermesine imkân sağlamaktadır. Katalog ve sipariş desteği ile kullanıcının istediği prog-

ramları seçme ve izleme imkânı yer almaktadır (Simpson ve Greenfield 2007, akt: Kırık, 2010, s. 115).

Yeni iletişim ortamlarının en belirgin özelliği olan çoklu ortam yeni medya kavramı ile hayatımıza girmiştir. Çoklu ortam tanımını televizyon, sinema, gazete dergi gibi aynı yapıdaki içeriklerin daha geleneksel biçimde birleşiminden farklılaştırın; sunumu sayısal sinyaller ve bilgisayar aracılığı ile kullanıcının kontrolüne vermesi olarak nitelendirilmektedir (Akyol 2012, akt: Seçmen, 2019, s. 7). Geleneksel televizyon yayıncılığında yayın akışı kanalın yayın politikası doğrultusunda biçimlendirilmekte ve düzenlenmektedir. İzleyicinin kanalın yayın akışının süre ve sırasına müdahale şansı olmaksızın sadece izleyeceği içeriğe karar verme durumu söz konusudur. Ancak dijital platformlarda bu durum kullanıcının lehine bir nitelik kazanmaktadır. VoD teknolojisi kullanıcıya belli bir akışa bağlı kalmaksızın isteği içeriğe, istediği zamanda, istediği süre bazında izleme imkânı sağlayan bir sistem içermektedir. İnsanlar televizyon programları hakkında konuşmayı sosyal bağ kurmanın ve sosyal sermaye oluşturmanın bir yolu olarak görmektedir. Bazı korku akışları, insanların aynı anda izledikleri aynı şovlar hakkında konuşmalarına dayanan geleneksel televizyonun etkisini yok eder. Ancak internet üzerinden dağıtılan televizyon yoluyla görsel-işitsel tüketim, sosyal bir etkinlik olmaya devam etmekte ve günlük konuşmalarda ortak bir konu gibi görünmektedir. İkinci ekranda izleme ve sosyal medyanın teşvik ettiği çevrim içi sohbetler, yayın deneyimini dijital platformlarda da televizyon çağına benzer şekilde zenginleştirmektedir (Evens, Henderickx, ve Conradie, 2023, s. 6). Kullanıcı bu platformlarda istediği içeriği seçebileceği ve bunu internet bağlantısı olan herhangi bir cihaz (tablet, akıllı telefon, bilgisayar, tv...) üzerinden izleme olanağı bulabileceği bir teknolojiye sahiptir. Çoklu cihaz desteğine sahip olması bu yayın platformlarını izleyici-kullanıcı için cazip hâle getirmektedir. Dijital yayın platformları yapay zekâ algoritmaları üzerinden kullanıcının izlediği içerikler bazında yeni öneriler sunarak onun için alternatifler üretmekte ve geniş içerik tabanıyla çok sayıda öneri oluşturabilmektedir. Bunun dışında kurguladığı türsel içerik kategorileri izleyicinin ilgi alanına girme olasılığı taşıyan program, film ya da dizilere çok daha hızlı erişim imkânı sağlamaktadır.

Dijital platformların yayına başladığı günden bu yana içerik üretimi ve yayıncılık konusunda arayış içinde oldukları görülmektedir. 2011 yılından bu yana Netflix yeni yapımların satın alınması ve oluşturulması konusunda atılım hâindedir. Bu bağlamda bakıldığında televizyon kanallarında hem yapımı tamamlanan hem de yayınlanan yeni programların geliştirilmesinde önemli bir artış olduğu görülmektedir. Program yapımlarındaki büyüme, geleneksel yayın ağları yerine kablo ağları

ve çevrim içi abonelik hizmetleri gibi daha yeni yöntemler üzerinde durmaktadır (Waldfoegel, 2022, s. 135). Dijital çağda, hızla artan hacimlerde kişisel bilgiler, geniş elektronik sistemler aracılığıyla toplanmakta, saklanmakta ve satılmaktadır. Ayrıca yeni teknolojiler, belirli kullanıcıların belirli veri gereksinimlerine yanıt verme kapasitesini büyük ölçüde genişletmektedir (Hamelink, 1997, s. 9). Yeni iletişim teknolojileri ile yaşanan dijital dönüşüm bu anlamda izleyiciyi bu platformlara yönlendirmiş durumdadır. İçerik çeşitliği ve kategorizasyonu ile kullanıcıya alternatifler üreten bu platformlar aynı zamanda kullanıcıyı pasif bir tüketici olma konumundan daha farklı bir alana konumlandırmaktadır. İçerik tercihlerine ve izleme deneyimlerine göre özelleştirme ve kişiselleştirme imkânı tanıyan dijital yayın platformları kullanıcı sayısını gün geçtikçe arttırmaktadır.

3. Çocuk Kullanıcılar ve Dijital Platformlara Erişimde Ebeveyn Denetimi

İletişim çalışmaları alanında üzerinde en çok durulan ve araştırılan konulardan birisi çocuk ve medya ilişkisidir. Ebeveynlerin çocuklarının davranışları üzerindeki aşırı kontrolü, günlük yaşamlarında güvensizlik, ihmal edilmiş veya izole edilmiş hissetme gibi acı verici duygusal deneyimlere neden olabilmektedir. Bu noktada çocuklar bunalmış hissedebilir, kontrolünü kaybedebilir ve diğer etkilerden, faktörlerden veya değişkenlerden habersiz mantıkla tekrar kontrolü ele geçireme riskiyle karşı karşıya kalabilir (Çetinkaya, 2019, s. 51). Davranış değişikliğine ek olarak dijital ortamda çocukların medya içeriklerinden etkilenme düzeyleri, medyayı kullanma amaçları, medya içeriklerinin çocukların dünyasında nasıl bir konumda yer aldığı onların gelişim süreci açısından oldukça önem taşıyan konulardır.

Çocuğun dış dünyayı öğrenmesi için doğrudan deneyimlere girmesine gerek kalmadan televizyon aracılığıyla bir anlamda çocuklara ekranlardan iletilmektedir. Televizyon kronolojik yaş sınıflandırması ile toplumsal bilgi arasındaki ilişkiyi bir noktada ortadan kaldırmıştır. Bu bağlamda çocuklar kendi yaş gruplarına uygun olarak üretilen programlarının yanında yetişkinler için üretilen içeriklere de sıklıkla maruz kalmaktadırlar. Bu durum bir zamanlar erişimine imkân olmayan bilgilere erişmelerine ve dolayısıyla zamanından önce yetişkinlerin dünyasına girmelerine yol açmaktadır. Dolayısıyla televizyon karşısındaki çocuklar bu içerikler aracılığıyla savaş, ölüm, şiddet, cinsellik gibi maruz kalması istenmeyen enformasyonlara karşı karşıya kalabilmektedirler (Timisi, 2011, s. 3-4).

Çocukların hayatında önemli bir yere sahip olan medya araçlarının teknolojik olanakların çoğalması ve gündelik yaşamın her alanına dâhil olmasıyla birlikte, çocuklar çok sayıda dijital cihaza dolayısıyla içeriğe erişim imkânı elde etmek-

tedirler. Küçük yaşlardan itibaren dijital iletişim araçlarını kullanma konusunda beceri kazanan çocuklar zaman zaman teknolojiyi ebeveynlerinden daha iyi kullanan bireyler konumunda yer almaya başlamışlardır. Bu durum pek çok anne ve baba tarafından, “Bizim çocuğumuz çok akıllı, teknolojiyi bizden daha iyi kullanıyor.” gibi cümlelerle onaylanıyor olsa da aslında dijital dünyada çocukları kontrolsüz ve tek başına bırakmak bazı riskleri beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin dijital dünyanın kullanımında çocuklarla kurdukları iletişim ön plana çıkmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri dolayısı ile dijital medya platformları diğer etkilerden, faktörlerden veya değişkenlerden habersiz teknolojilerin kullanıcılar arasında yeni sosyal ve davranışsal değişiklik modelleri sunmasının benzersiz bir deneyime sahip olduğunu göstermektedir (Owne, 2018, s. 51). Bilgiye erişim ve kullanım açısından faydalı içeriklere erişim imkânına sahip olan bu platformlar aynı zamanda çocuklar için birtakım riskli ve olumsuz durumları da içerisinde barındırabilmektedir. Siber zorbalık, kimlik bilgilerinin çalınması, özel hayatın gizliliği gibi konuların yanı sıra yaşlarına ve gelişim dönemlerine uygun olmayan içeriklere erişim gibi durumlar özellikle dikkat edilmesi gereken konuların başında yer almaktadır. Ayrıca dijital yayın platformlarda sürekli içerik tüketen çocukların bir süre sonra bu duruma karşı bir bağımlılık geliştirebileceği de ön görülmektedir. Ekran karşısında uzun süre kalma fiziksel olarak bazı sorunlara (göz bozukluğu, obezite vb.) yol açmanın yanı sıra aynı zamanda gerçek dünya ile olan bağlarının zayıflamasına da neden olabilmektedir. Bu noktada ailelerin dijital platformların kullanımı konusunda çocuklara geçirdikleri zamana ilişkin belli kurallar koymaları önem taşımaktadır.

Dijital platformların kullanımı konusunda ebeveynler kadar çocukların da medya okuryazarı olması gerekmektedir. Ebeveynlerin günümüz dijital çağında bu teknolojilerin kullanım olanakları, biçimleri ve içerikleri hakkında bilgi sahibi olmaları bu alanda çocukların ebeveyn rolüne dönüşmelerini engellemeleri açısından gereklilik göstermektedir.

Dijital yayın platformlarında içeriklere erişim konusunda farklı platformlarda farklı uygulamaların yer aldığı görülmektedir. Kullanıcı profili oluşturmak, yaş grubuna uygun olarak hangi içeriklere erişim izni verileceğini belirlemek ve buna bağlı olarak içerik kısıtlamaları oluşturmak, şifreleme sistemi kullanarak içeriğe erişimi engellemek, ekran bağımlılığını ve günlük hayatın sürdürülmesinde dair olumsuz etkileri yok etmek için izleme süresinin kısıtlanmasına yönelik önlemler almak çocuğun bu alanda yaşayacağı riskleri azaltmaya yardımcı olabilecek tedbirler kapsamındadır. Ayrıca bu alanlarda tüketilen içeriklerin neler olduğunun kontrol edilmesi örneğin izleme geçmişinin takibi çocuğun tükettiği içeriklerin ebeveynler tarafından bilinmesine ve takibine olanak sağlamaktadır.

Ebeveynlerin çocukların medya araçlarını kullanımı konusunda dikkat etmeleri gereken unsurlar sadece platformların sağladığı erişim düzenlemeleri ile kısıtlı kalmamalıdır. Bu noktada çocuklar tarafından tüketilen içeriklerin ebeveynler ile birlikte değerlendirilmesi önemli bir konudur. Kurgulanan içeriklerde yer alan olaylar, karakterler ve davranışlar üzerine konuşmak, olumlu ve olumsuz yanlarını değerlendirmek, yani içerikle ilgili olarak çocukla birlikte eleştirel bir okuma yapmak çocuğun medya okuryazarlığı konusunda gelişimine destek olacaktır. Hatta çocukları yaş gruplarına bağlı olarak ekran karşısında tek başına bırakmak yerine onlarla birlikte izleme deneyimi gerçekleştirmek oldukça önemlidir. Bu durumda çocukların medyayı anlama ve değerlendirme pratikleri çok daha hızlı ve doğru bir şekilde gelişebilmektedir.

Çocukları koruyucu medya politikalarında uluslararası düzenlemelerin perspektifi çocukların medyaya erişimlerinin engellenmesine karşı değil, ancak medya içeriğindeki istenmeyen unsurlara karşı korumaya yoğunlaşmaktır. “Zararlı içerik” yasal olarak yayınlanmasına ya da yetişkinler tarafından izlenmesi konusunda bir engelin olmadığı ancak çocuk tarafından tüketildiğinde gelişim sürecine olumsuz etkileri olabilecek içerikler olarak açıklanabilir (Timisi, 2011, s. 149). Bu açıdan bakıldığında dijital yayın platformlarında akıllı işaretler aracılığıyla programın, dizinin ya da filmin hangi yaş grupları için uygun bir içeriğe sahip olduğu belirtilmektedir.

Türkiye’de en çok abone-müşteri-kullanıcı sayısına ulaşan dijital platformlardan Netflix’in sitesinde yer alan, “Netflix çocuklar için uygun mudur?” sorusunun cevabı site içerisinde şu şekilde yer almaktadır. “Üyeliğinize dâhil olan Netflix çocuk deneyimi, çocukların ailece izlenebilecek dizi ve filmleri kendilerine özel bir alanda izlemelerini sağlarken kontrolü ebeveynlere verir. Çocuk profillerinde bulunan PIN korumalı ebeveyn kontrolleri sayesinde, çocukların izleyebileceği içeriklerin yetişkinlik düzeylerini kısıtlayabilir ve onların görmesini istemediğiniz belirli içerikleri engelleyebilirsiniz.” (<https://www.netflix.com/tr>, 2023). Disney+; internet sitesinde çocuklara yönelik içerik kullanımı ise: “Özel çocuk profilleri içeren kapsamlı ebeveyn kontrol sistemi. Kullanıcı dostu ebeveyn kontrolleri. Kullanımı kolay ebeveyn kontrollerimizle aileni güvende tut.” şeklinde açıklanmaktadır. (<https://www.disneyplus.com/tr>, 2023). Amazon Prime Video’nun internet sitesinde ise üyelik kaydı yapılmadan ebeveyn denetimine ilişkin herhangi bir veri yer almamaktadır.

4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma kapsamında amaçlanan sürekli değişim ve gelişim gösteren dijital

yayın platformlarında yer alan içeriklere ebeveyn denetiminin ve çocuk erişiminin nasıl bir sistemle düzenlendiğini ortaya koymaktadır. Bu amaçla araştırmada dijital yayın platformlarında içeriklerinin erişimine yönelik ebeveyn denetimleri analiz edilmektedir. Dijital yayın platformlarının günlük yaşam pratiğini etkileyen bir kimliğe kavuşmasıyla birlikte yeni ve yapısal sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda dijital yayın platformlarında çocuk ve yetişkin içeriklerine erişim konusu, günümüzde büyük bir önem arz etmektedir. Araştırmanın başta aile iletişimi olmak üzere çocuk güvenliği, eğitim ve gelişim, dijital bağımlılık gibi kavramlara ışık tutması beklenmektedir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Araştırmanın ele aldığı konu ve sahip olduğu özellik gereği bütüncül bir bakış açısı ile ele alınması gereken, kullanım ve tecrübe sonucu oluşan tutumların ve alışkanlıkların incelenmesini ön plana çıkartan bir konu olması sebebiyle nitel araştırma yöntemi bu çalışma özelinde uygun bir yöntem olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında doküman incelemesi (içerik analizi) tercih edilmiştir. “Nitel araştırma, yapılandırılmamış gözlem, yapılandırılmamış görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların kendi doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır.” (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s. 39) Araştırmada örneklem kapsamına dahil edilen dijital yayın platformlarında yer alan ebeveyn denetimi ve çocuk erişimine yönelik özellikler site ve uygulamaların ara yüzleri üzerinden irdelenmektedir.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Dijital platform yayıncılığı izleyici-abone-müşteri kitlesine çok çeşitli yaş gruplarında binlerce farklı içerik sunmakta, yakınsama özelliği ile çok farklı cihazlardan erişime imkân tanımaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamına dünyanın ve Türkiye'nin en büyük abone-müşteri-kullanıcı kitlesine sahip dijital yayın platformları dâhil edilmiştir. Araştırma Türkiye'de de hizmet veren ve dünya genelinde bilindik üç adet dijital yayın platformu ile sınırlıdır. Bu platformların dışına kalan küçük ve orta ölçekteki dijital yayın platformları ve diğer değişkenler araştırmada etkisiz olarak kabul edilmiştir.

4.3. Araştırma Evreni ve Örneklem

Dünyada masaüstü ve mobil alanda dijital yayın platformu niteliği taşıyan ve bu hizmeti veren tüm mecralar ve medya grupları ile onlara bağlı farklı tipteki dijital platformlar araştırmaya ait evreni meydana getirmektedir.

Araştırmada örneklem grubu oluşturulurken Amaçsal (Monografik) örneklem tercih edilmiştir. “Bazı durumlarda örneklem, evrenin özellikleri hakkındaki bilgiye dayanılarak ve araştırmanın amacına göre seçilir. Bu tip örnekleme amaçsal örnekleme adı verilir. Amaçsal örneklemede araştırmacı, evreni temsil ettiğini, evrenin tipik bir örneği olduğunu düşündüğü bir alt grubu örneklem olarak seçer. Özellikle örneklem çerçevesinin belirli olmadığı ve araştırmacının evre hakkında bilgili olduğu durumlarda kullanılır” (Sencer & Sencer, 1978, s. 481-484). Bu bağlamda Türkiye’de yayın yapan ve küresel nitelikte şirket kimliğine sahip toplam üç dijital medya platformu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Değerlendirmede kurumların hizmet verdiği ülkelerde uygulanan yasal yaptırımlara göre değişkenlik ve ebeveyn denetimi ilkeleri göz önünde bulundurulmamıştır. Bu noktada Türkiye’deki uygulama dikkate alınmıştır. Örneklem olarak Netflix, Disney+ ve Amazon Prime Video hizmetleri tercih edilmiştir. Bu platformlar hâli hazırda ülkemizde ve dünyada abone-müşteri-kullanıcı kitlesinin büyük çoğunluğuna sahiptir. Aynı zamanda bu dijital yayın platformları yapım sayısı olarak dünyanın en büyük ilk üçünü oluşturmaktadır. Tüm bu veriler ışığında bahsedilen platformların araştırma evreninin temsiliyeti yönünden uygun olduklarına karar verilmiştir.

S.N	MEDYA PLATFORMU	ABONE SAYISI	TÜRKİYE ABONE SAYISI	İÇERİK SAYISI
1	Netflix	203.7 M	3.5 M	7429
2	Amazon Prime Video	150 M	1 M	8100
3	Disney+	86.6 M	3 M	15000
Toplam		440,3	7,5	30529

Tablo 1. 10.07.2023 Tarihi İtibari ile Araştırmaya Ait Evrende Örneklemini Temsil Eden Dijital Medya Platformlarının Abone ve İçerik Sayısı (Stoll, 2023) (Rakamlar yaklaşık değerleri ifade eder ve abone iptal – yeni üyelik ve içerik lisans süre durumuna göre değişkenlik gösterebilir. İçerik sayısı küresel ölçeği ifade eder. Türkiye istatistiklerine erişilememiştir.)

Bu bağlamda araştırma kapsamına alınacak olan dijital yayın platformlarının belirlenmesinde aşağıda ifade edilen dört farklı kriter dikkate alınarak bu kriterleri karşılayan platformlar araştırmanın örneklem grubuna dâhil edilmiştir.

- İlgili platformların sahip oldukları abone ve içerik sayısı
- İlgili platformlarda çocuk içeriği olup olmadığı

- İlgili platformlarda çocuk erişimi ve ebeveyn denetimi ile ilgili özellik sunulup sunulmadığı
- Çocuk erişimi ve kontrolüne yönelik sunulan teknolojilerin niteliği

Bu kriterler çerçevesinde ön araştırma gerçekleştirilmiş ve araştırma sürecine dair veriler toplanmaya başlamıştır. Araştırma kapsamına alınan dijital yayın platformlarından üyelik satın alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

4.4. Araştırmanın Soruları

Araştırma, evrene dahil edilen dijital platformlarda ebeveyn kontrol altyapısının olup olmadığına ve mevcut ebeveyn kontrol sistemleri ile onlara entegre edilmiş diğer kontrol sistemlerinin nasıl yapılandırıldığına odaklanmaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır.

- Dijital platformlarda aile hesaplarında ebeveyn kontrol sistemleri var mıdır? Var olan sistemlerde bulunan ebeveyn kontrol araçları nelerdir?
- Dijital sistemlerde çocuk ve yetişkin içeriklerine yönelik engelleme ebeveynler tarafından kontrol edilebilmekte midir?
- Dijital platformlar, ebeveyn kontrol sistemlerinin anne ve baba tarafından kullanımına yönelik çevrim içi eğitici bir içeriğe sahip midir?
- Dijital medya platformlarında içerik sınıflandırması ve çocuk güvenliği nasıl sağlanmaktadır?

4.5. Araştırma Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma tekniği kullanılmış; verilerin toplanma sürecinde nitel araştırma türlerinden içerik analizi tekniği uygulanmıştır. “Araştırma konusu hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesini içeren doküman incelemesi, gözlem veya görüşmenin mümkün olmadığı araştırmalarda tek başına veri toplamak amacıyla, diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında ise verilerin çeşitlendirilmesini sağlamak ve araştırmanın geçerliliğini artırmak amacıyla kullanılan bir tekniktir” (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s. 188-189). Araştırmada ana etmen olarak ebeveyn denetimi bakış açısı öne çıkmaktadır. Ebeveynler çocuklarının dijital yayın platformlarında güvende olmalarını sağlamak ve uygun içeriklere erişimlerini kontrol altında tutmak istemektedirler. Buna bağlı olarak veriler toplanırken dijital platformlardaki ebeveyn kontrollerinin hangi teknik unsurları kapsadığı, bununla ilgili bilgilendirici ve yönlendirici içerik olup olmadığı, güvenlik ve filtreleme mekanizmalarının mevcut durumu ve mevcut durumdaki-

lerin neleri kapsayıp kapsamadığı gibi fonksiyonlar üzerinde durulmuştur. Bu nedenle, veri toplamada dijital yayın platformlarında ebeveyn denetimi stratejileri ve araçlarının çocuklar üzerinde gerek teknik gerek sosyal yönden ne derecede bağlayıcı sonuçları olup olmadığına dair fikir vermesine dikkat edilmiştir. Veriler dijital medya platformlarının WEB arayüzleri ve mobil uygulamaları ile masaüstü uygulamaları karşılaştırılarak elde edilmiştir.

4.6. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmada kategori ve temalara ulaşma amaçlı verilerden çıkan sonuca göre kodlama yapılmıştır. Bu kodlama işlemi genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama olarak da isimlendirilir. Kuramsal olarak belirli bir temele oturmeyen konulara dair fikir edinme amacıyla yapılan araştırmalar için geçerlidir. Veriler analiz edilirken mevcut kategorilerin grafiğe dökülmesi ve nicel verilere ulaşılması açısından karşılaştırma tablosunda mevcut özellik bir (1) mevcut olmayan özellik sıfır (0) şeklinde belirtilmiştir. Bu sistem, rakamlar ile ordinal derece gösteren bir karşılaştırma yapma amacıyla uygun görülmüş ve araştırma sonucuna katkı sağlaması yönünden artı yönlü ilerlemek üzere 0 ile 1 puana ilerleyecek şekilde ortaya konulmuştur. Böylece ortaya çıkan veri seti ile genel değerlendirme yapma amaçlı sonuçların gösterilmesinde kolaylık sağlanmıştır.

Kodlama işlemi sonucunda 5 adet kategori ve 18 adet tema belirlenmiştir. Kategori ve temalar betimsel olarak yorumlanmış ve değerlendirilmiştir. Nitel analiz yöntemi aynı zamanda verilerin nicel sunumuna da izin vermektedir. Dolayısı ile bazı noktalarda nitel veriler nicel verilere dönüştürülerek raporlanmıştır. Böylece ifade ve anlatı kolaylığı elde edilmiştir. İçerik analizi sonucu ortaya çıkan ana kategoriler aşağıda maddelenmiştir.

Araştırmanın ana Kategorileri:

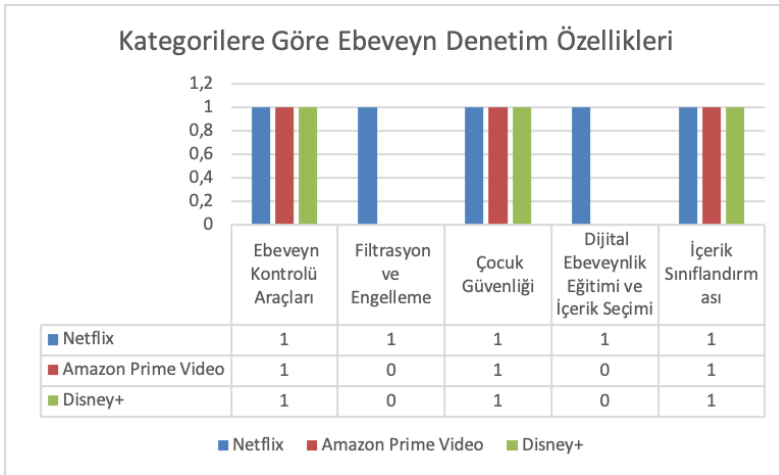
1. Ebeveyn Kontrolü Araçları
2. Filtrasyon ve Engelleme
3. Çocuk Güvenliği
4. Dijital Ebeveynlik Eğitimi ve İçerik Sistemi
5. İçerik Sınıflandırması

Kodlama işlemi sonucu elde edilen kategori verileri temalara ayrılmıştır. Ebeveyn denetimi açısından dijital yayın platformlarında çocuk ve yetişkin içeriklere erişimle ilgili bir içerik analizi uygulandığında, aşağıdaki kategoriler ve temalar ortaya çıkmıştır.

Bu kategoriler ve temalar, ebeveynlerin çocuklarının dijital yayın platformlarında güvenli bir şekilde dolaşmalarını sağlamak ve yetişkin içeriklere erişimi kontrol altında tutmak için kullanabilecekleri stratejileri yansıtmaktadır.

4.6.1. Kategori Analizi

Örnekleme oluşturan platformlar, kategorilerin veri analizi çerçevesinde bahsedildiği şekilde değerlendirilmesi sonucu kümelenmiş grafik sütunlar ile ifade edilmiştir. Kümelenmiş grafik sütunlar; değerleri birkaç kategori arasında karşılaştırma yapma ve ifade etme amaçlı kullanılır. Araştırmada bu yüzden tercih edilmektedir. Araştırmaya göre ebeveyn denetimi özellikleri tüm platformlarda yer almaktadır. Ebeveyn denetimi özellikleri kontrolü sağlayan birtakım araçlar ile ebeveynlere yönelik filtreleme, engelleme çocuk güvenliğini sağlayıcı birtakım denetim mekanizmaları, içeriklerin sınıflandırılması ve ebeveyni yönlendiren dijital rehberlerden oluşmaktadır.

Grafik 1. Kategorilere Göre Ebeveyn Denetimi Araçları

Ebeveyn denetimi özellikleri kategorisini incelediğimizde ilk sırada ebeveyn kontrolü araçları öne çıkmaktadır. Filtrasyon ve engelleme kategorisi ise Netflix platformunda diğer iki içerik sağlayıcıya oranla daha yoğun ve gelişmiş bir şekilde uygulanmaktadır. Çocuk güvenliği kategorisine baktığımızda tüm platformlar birbirine benzer ve yakın özelliklere sahiptir. Dijital ebeveynlik eğitimi ve içerik seçimi noktasında ise platformlarında ebeveynleri çocuk içeriklerine erişim konusunda eğitici makalelere yer vermesi açısından öne çıkmaktadır. Amazon Prime Video ve Disney+ hizmetlerinde dijital ebeveynlik eğitimine yönelik yönlendirici veya rehber niteliğinde çok az içerik bulunmakta olup olanlar ise eğitim içeri-

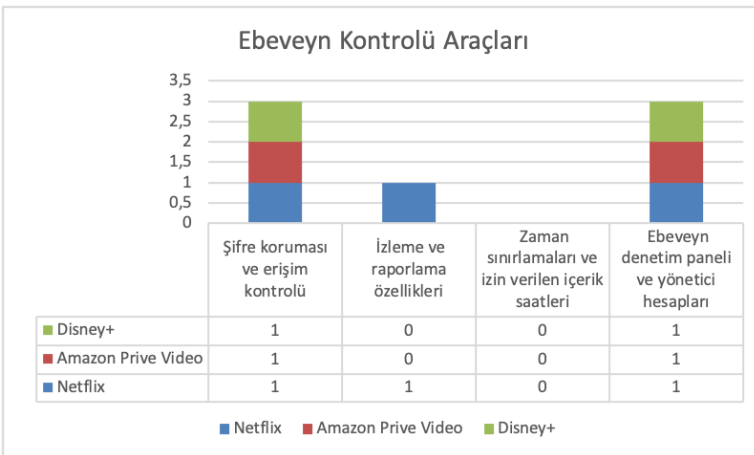
ğinden ziyade teknik anlamda içeriğin kontrolüne yönelik basit içerikler olarak karşımıza çıkmaktadır. İçeriğin yaş gruplarına göre sınıflandırılması, erişiminin kısıtlanması- engellenmesi teması ise tüm platformlarda yer alan bir kategori olarak görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde tüm kategorilere ait belirli özelliklere hemen hemen tüm platformlarda rastlanmaktadır. Bazı kategoriler bir platformda tamamen yer alırken bazıları ise kısmen veya yüzeysel olarak platform içerisinde yer bulmaktadır. Yapılan içerik analizinin teknik bir bakış açısı ve ebeveyn odaklı gerçekleştirildiği göz önüne alınacak olursa dijital yayın platformları temel kategorilerde aile ve ebeveyn denetimlerine teknik altyapılar sunmaktadır.

4.6.2. Tema Analizi

Araştırmanın temaları betimsel analiz ile yorumlanmıştır. Diğer yandan veriler analiz edilirken mevcut temaların elverdiğince grafiğe dökülmesi ve nicel verilere ulaşılması amacıyla bazı noktalarda karşılaştırma tablolarından faydalanılmıştır. Mevcut özellik bir (1) mevcut olmayan özellik sıfır (0) şeklinde belirtilmiştir. Karşılaştırma tabloları kümelenmiş grafik sütunlar ile ifade edilmiştir Tema analizi, kategorilere ait temalar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

4.6.2.1. Kategori 1: Ebeveyn Kontrolü Araçları Kategorisine Ait Temalar

Ebeveyn kontrolü araçları kategorisinde toplam 4 adet tema belirlenmiştir. Bu temalar; Şifre koruması ve erişim kontrolü, izleme ve raporlama özellikleri zaman sınırlamaları ve izin verilen içerik saatleri, ebeveyn denetim paneli ve yönetici hesapları şeklindedir. Platformlara göre tema karşılaştırması grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2. Dijital Platformlarda Ebeveyn Kontrolü Araçları Kategorisine Ait Temaların Platformlara Göre Karşılaştırması

Tema 1: Şifre Koruması ve Erişim Kontrolü

Platformlara bakıldığında Şifre Koruması ve Erişim Kontrolünün tüm platformlarda yer aldığı net bir şekilde görülmektedir. Dijital platformların tamamı çocuk erişimini bir şifre veya PIN adı verilen güvenlik mekanizması ile sağlamaktadırlar. PIN veya şifre bir yetişkin veya EBEVEYN tarafından belirlenmekte ve çocuk hesaplarına erişim veya çocuk hesabı dışındaki hesaplara erişim bu PIN kodu aracılığı ile gerçekleşmektedir. Diğer yandan diğer platformlara oranla Netflix platformunda çocuğun eriştiği içerikler ebeveyn tarafından site üzerinden görüntülenebilmektedir. Amazon Prime Video ve Disney+ uygulamasının WEB ara yüzü ve mobil uygulama ayarlarında buna benzer bir içeriğin araştırmanın gerçekleştirildiği tarih itibari ile mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.

Tema 2: İzleme ve Raporlama Özellikleri

Platformlarda genel itibari ile izlenen içerikler için bir liste oluşturma özelliği mevcut olmakla birlikte izleme geçmişi ve geçmişi düzenleme gibi fonksiyonların ağırlıklı olarak Netflix platformunda gelişmiş bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Ebeveynler gerek kendi izledikleri gerek çocuklarının izledikleri içeriklerin izleme sıralarına tarih ve saat bilgilerine bu özellik üzerinden ulaşabilmektedir. İzleme listesi özelliği Amazon Prime Video ve Disney+ platformlarında çok daha zayıf bir kontrol unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tema 3: Zaman Sınırlamaları ve İzin Verilen İçerik Saatleri

Platformlarda ebeveynlerin belirlediği zaman aralığı dâhilinde çocukların izleme yapması ve izleyecekleri içeriğin önceden belirlenmesi gibi sınırlayıcı bir zaman yönetim mekanizması bulunmamaktadır.

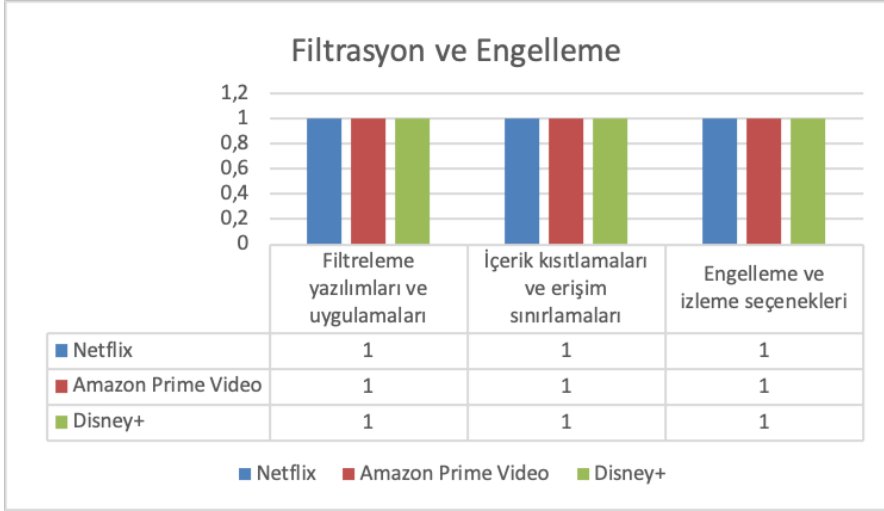
Tema 4: Ebeveyn Denetim Paneli ve Yönetici Hesapları

Örnekleme dâhil edilen tüm platformlarda Ebeveyn Yönetim paneli yer almaktadır. Ebeveyn yönetim paneli platformlara göre farklılık göstermekle beraber şifre veya PIN oluşturma, izleme geçmişi görüntüleme, yaş grubu belirleme, sınırlandırma-limitleme işlemi gerçekleştirme, çeşitli raporlara ulaşma gibi ebeveyn denetimlerine yönelik platformda yer alan fonksiyonları yönetme özelliklerine ulaşabilmektedir. Diğer yandan örneklemedeki tüm platformlarda yönetici hesabı var olan tüm hesaplara yönelik (çocuk ve yetişkin hesapları) kısıtlama getirme yetkisine sahiptir.

4.6.2.2. Kategori 2: Filtrasyon ve Engelleme Kategorisine Ait Temalar

Filtrasyon ve engelleme kategorisinde toplam 3 adet tema belirlenmiştir. Bu temalar filtreleme yazılımları ve uygulamaları, içerik kısıtlamaları ve erişim sınırlamaları, engelleme ve izleme seçenekleri şeklinde yer almaktadır. Platformlara göre tema karşılaştırması grafik 3'te gösterilmektedir.

Grafik 3. Dijital Platformlarda Filtrasyon ve Engelleme Araçları Kategorisine Ait Temaların Platformlara Göre Karşılaştırması

Tema 5: Filtreleme Yazılımları ve Uygulamaları

Örneklem kapsamında ele alınan dijital yayın platformlarında filtreleme yazılımı kullanılmadığı ancak filtreleme koda yerleşik bir algoritma ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Özellikle ebeveyn denetimi noktasında bu işlemler mobil ve masaüstü uygulamalar ile değil WEB arayüzü ile kontrol edilmektedir. Platformların tamamında ebeveyn denetimine yönelik filtreleme mekanizmaları ve genişletilmiş özelliklerine WEB arayüzü üzerinden giriş yaparak erişilebilmektedir. Bu noktada uygulama içi denetim mekanizmasında zayıflık gözlemlenmiştir.

Tema 6: İçerik Kısıtlamaları ve Erişim Sınırlamaları

Netflix, Amazon Prime Video ve Disney+ platformlarında içerik kısıtlamaları ve erişim sınırlamaları hesap kısmı altında ebeveyn denetimleri özellikleri altından gerçekleştirilmektedir. Platformlarda kısıtlama olarak yaş sınırlaması öne çıkan en belirgin özelliktir. Yaş sınırlaması ek olarak belirli yaş üstü ve altı içeriklere erişimi

de sınırlamaktadır. Bazı özelliklerin aktive edilmesi ve erişim sağlanabilmesi için PIN girme işlemi gerekmektedir.

Tema 7: Engelleme ve İzleme Seçenekleri

Engelleme teması kapsamında ele alınan platformların tamamında çocuk hesabından giriş ile bu hesabın diğer kullanıcı hesaplarına erişimi engellenmiştir. Dolayısıyla çocuk hesabı yalnızca kendi yaş kategorisine tanımlanmış olan içeriklere erişim sağlayabilmektedir. Bu yapı tüm platformlarda aynı şekilde işlemektedir. Hesabın bir yetişkin hesabını ve içeriklerini gözlemleyebilmesi mümkün değildir. Ebeveyn denetimlerinde çocuk hesabı dışında kalan yetişkin kullanıcı hesaplarında ise platforma göre kullanıcılar arasında geçiş yapmak içerik gözlemek ve listelere ulaşmak mümkündür. Yönetici hesapları tüm hesaplar içerisinde gezinti yapma yetkisine sahiptir. Böylelikle çocukların izleme listelerine ve izleme geçmişlerine erişim mümkün hâle gelmektedir. Bu işlem aynı zamanda ebeveyn denetim panelinden de gerçekleştirilmektedir. Bu yapı tüm dijital yayın platformlarında benzer şekilde işlemektedir.

4.6.2.3. Kategori 3: Çocuk Güvenliği Kategorisine Ait Temalar

Çocuk güvenliği kategorisine ait toplam 3 adet tema belirlenmiştir. Bu temalar kişisel bilgi koruması ve gizlilik, zararlı içeriklerin tespiti ve engellenmesi ile çocuklara yönelik reklam politikalarıdır. Platformlara göre tema karşılaştırması grafik 4'te gösterilmektedir.

Grafik 4. Çocuk Güvenliği Kategorisine Ait Temaların Platformlara Göre Karşılaştırması

Tema 8: Kişisel Bilgi Koruması ve Gizlilik

Araştırmada kullanıcı seçenekleri ve ebeveyn denetimi bağlamında platformlarda gerek kullanıcı gerek ebeveyn denetimi hususunda kişisel bilgi koruması ve gizliğe dair bir veriye rastlanmamaktadır. Ancak platformların kullanıcı sözleşmelerinde açıkça belirtilen kişisel veriler ve gizlilik kısımlarında gerekli açıklamalar mevcuttur. Bu ise farklı bir araştırma konusu olarak değerlendirilmektedir. Ek olarak kullanım esnasında platformlar kullanıcılar arası geçişe izin vermektedir. Yönetici hesap çocuk hesabı da dâhil olmak üzere tüm kullanıcıların platform üzerindeki verilerine erişme imkânına sahiptir. Bunun dışında diğer kullanıcı tanımlama ve ebeveyn denetimi işlemleri de yönetici hesap tarafından atanmaktadır. Dolayısıyla gizlilik gayri resmi olarak aile hesabı ve ebeveyn denetimini yöneten hesap üzerinden sağlanmaktadır.

Tema 9: Zararlı İçeriklerin Tespiti ve Engellenmesi

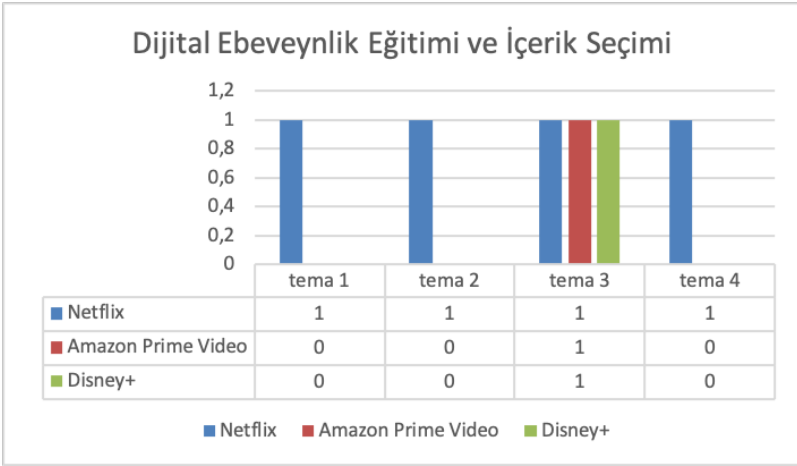
Zararlı içerik tespitine bakıldığında özellikle Netflix platformu öne çıkmaktadır. Bu platformda içerikle ilgili bildirim yapma imkânı bulunmaktadır. İzleme listesi veya izleme geçmişi üzerinden içerik hizmet sağlayıcı şirkete bildirilebilir ve içerikle ilgili şikâyet veya memnuniyet belirtilebilmektedir. Bu bağlamda Netflix en gelişmiş bildirim sistemine sahiptir. Sonrasında Disney+ ve Amazon Prime Video benzer özellikleri ile dikkat çekmektedir. Amazon Prime Video platformunda istenmeyen içerikler işaretlendiğinde tekrar gösterilmektedir. Aynı özellikler hem yetişkin hem de çocuk kullanıcılar için geçerlidir. Bu noktada çocuk veya ebeveyn ayırımının yapılmadığı ön plana çıkmaktadır.

Tema 10: Çocuklara Yönelik Reklam Politikaları

Değerlendirilen platformların dünya genelinde reklamlı ve reklamsız seçenekleri mevcuttur. Örneklem kapsamına dâhil edilen dijital yayın platformları araştırmanın yapıldığı tarih itibari ile ülkemizde reklamlı içerik hizmeti sunmamaktadır. Aynı durum hem yetişkin hem de çocuk içerikleri için geçerlidir.

4.6.2.4. Kategori 4: Dijital Ebeveynlik Eğitimi ve İçerik Seçimi Kategorisine Ait Temalar

Dijital Ebeveynlik Eğitimi ve İçerik Seçimi Kategorisine ait toplam 4 adet tema belirlenmiştir. Bu temalar Eğitici içeriklere Erişim, Okuryazarlık ve Dijital medya becerileri, İçerik seçimine rehberlik ve öneriler, Eğitici oyunlar ve uygulamalar şeklindedir. Platformlara göre tema karşılaştırması grafik 5'te gösterilmiştir.

Grafik 5. Dijital Ebeveynlik Eğitimi ve İçerik Seçimi Kategorisine Ait Temaların Platformlara Göre Karşılaştırması

Tema 11: Eğitici İçeriklere Erişim

Örnekleme oluşturan dijital yayın platformlarına benzerlik gösteren ve ayrışan taraflarına rağmen bir dijital ebeveynlik altyapısı bulunuyor olsa da bu sistemin kullanımı konusunda yeterli bilgisi olmayan ebeveynlerin eğitime yönelik bilgilendirici materyal konusunda sınırlı bir içeriğe sahip oldukları gözlemlenmiştir. Netflix harici diğer iki platformda ebeveynlerin ebeveyn denetimi özellikleri ve araçlarını nasıl kullanılabileceğine dair detaylı anlatım mevcut değildir. Her ne kadar Disney+ ve Amazon Prime Video internet sitelerinde ebeveyn denetimlerinin kullanımına yönelik bir rehber bulunduruyor olsa da bu konuda en detaylı içerik Netflix hizmetinde ortaya çıkmıştır.

Tema 12: Okuryazarlık ve Dijital Medya Becerileri

Okuryazarlık ve dijital medya becerileri uygulama veya internet sitesinin tamamının kullanımını gerektiren ve bu kullanım için eğitim gerektirmeyen, rahat gezinti yapılmasını ve içerik keşfini kolaylaştırıcı bir öğe olarak dikkat çekmektedir. Dijital yayın platformlarına baktığımızda ebeveynlerin platformların kullanım seviyesinin dijital medya okuryazarlıkları ile doğru orantılı olmasından müteakip hizmet sağlayıcı tarafından bu işlemler için ayrı bir rehber oluşturulduğu görülmektedir. Platformların tamamı dijital ebeveynlik için gelişmiş ve basit derecede ebeveynler için rehber niteliğinde bilgiler sunmaktadır.

Tema 13: İçerik Seçimine Rehberlik ve Öneriler

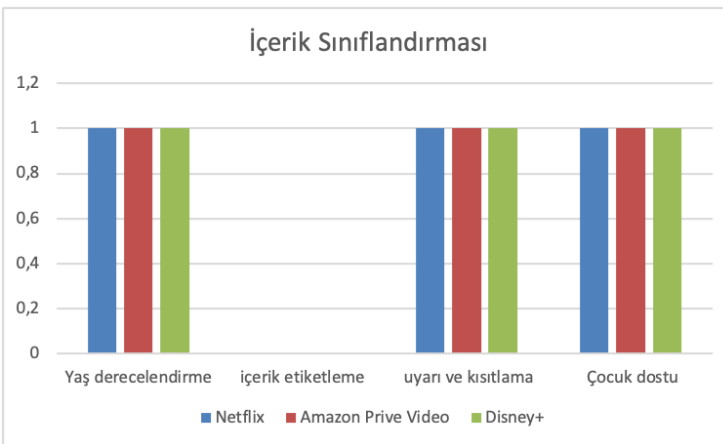
Platformlar çeşitli kategoriler ve yaş grubu altında öneriler sunmaktadır. Aynı zamanda derin öğrenmeye modeli ile çalışan bir yapay zekâ modeli ile her kullanıcının içeriklerine izleme alışkanlıklarına göre içerik önerisinde bulunurlar. Ebeveyn denetimi noktasında örneklem içerisinde platformun kendi algoritmasının önerileri dışında ebeveyn çocukların izleyeceği içeriğe yönelik herhangi bir öneri ve rehberlik sistemine rastlanmamaktadır.

Tema 14: Eğitici Oyunlar ve Uygulamalar

Platform incelemelerinde öne çıkan bir tema olan dijital oyunlar yalnızca Netflix platformu üzerinde mevcuttur. Bu oyunlar yalnızca mobil versiyon üzerinde etkindir. Masaüstü uygulaması ve WEB ara yüzü üzerinden oyunlara erişmek mümkün değildir. Oyunlar teknik olarak fazla bellek ve işlemci gücü gerektirmeyen basit denebilecek oyunlar olarak dikkat çekmektedir. Oyunlar genel olarak çocuk kullanıcılara hitap etmekle birlikte yetişkinler için de tercih edilebilir niteliktedir. Oyunlara erişimde herhangi bir ebeveyn denetimi söz konusu değildir. Oyunların temel amacının kullanıcının platformda daha fazla vakit geçirmesini sağlamak olduğu düşünülmektedir.

4.6.2.5. Kategori 5: İçerik sınıflandırması Kategorisine Ait Temalar

İçerik sınıflandırması kategorisine ait toplam 4 adet tema belirlenmiştir. Bu temalar Yaş derecelendirme sistemleri, İçerik etiketleme ve kategorizasyonu, Yetişkin içeriklere yönelik uyarılar ve kısıtlamalar, Çocuk dostu içerik ve platformlar şeklindedir. Platformlara göre tema karşılaştırması grafik 6'de gösterilmiştir.

Grafik 6. İçerik Sınıflandırması Kategorisine Ait Temaların Platformlara Göre Karşılaştırması

Tema 15: Yaş Derecelendirme Sistemleri

Yaş derecelendirme sistemleri tüm platformlarda yer alan bir temadır. Özellikle çocuk içeriklerinde platformların tamamında yaş gruplarına göre içerik kategorizasyonu mevcuttur. Yetişkinlere yönelik içeriklerde yaş kategorisi bulunmamaktadır. İçeriklerin afişlerinde yaş ibaresi akıllı işaretler aracılığıyla belirtilmektedir.

Tema 16: İçerik Etiketleme ve Kategorizasyonu

Platformlarda içerik etiketleme ve kategorizasyon doğal (native) özellik olarak mevcuttur. Ancak kullanıcılar kendi listelerini oluşturabilmekte ve kendi kategorilerini bu liste üzerinden belirleyebilmektedir. Bu tema tüm platformlarda mevcuttur. Bu durum çocuk içerikleri için de geçerlidir.

Tema 17: Yetişkin İçeriklere Yönelik Uyarılar ve Kısıtlamalar

Platformlarda yetişkin içeriklere dair herhangi bir yaş kısıtlaması mevcut değildir. Ancak akıllı işaretler ile içeriğin cinsellik ve şiddet içerip içermediği film veya dizi afişlerinde veya ön izlemelerinde belirtilmektedir.

Tema 18: Çocuk Dostu İçerik ve Platformlar

Platformdaki çocuk içerikleri çizgi dizi veya sinema filmi olmak üzere iki kategori altında mevcuttur. Çocuk dostu olarak nitelendirilebilen bu içeriklerin büyük kısmı geçmişte televizyonlarda yayınlanmış veya şu anda yayınlanmakta olan içeriklerden oluşmaktadır. Ek olarak platformların “orijinal” olarak isimlendirdikleri ve platforma özgü içerikler de bu tema içerisinde değerlendirilmiştir.

4.7. Araştırma Bulguları

Araştırma kapsamında örneklem grubuna dahil edilen dijital yayın platformlarının analizi sonucu elde edilen bulgular aşağıda maddeler hâlinde yer almaktadır.

- Dijital içerik platformlarında ebeveyn denetimi özelliklerinin temel bir şekilde de olsa yer aldığı görülmüştür.
- Ebeveyn denetimi ilkeleri belirli bir sistematik ile değil dijital yayın platformlarının kendi belirlediği standartlara göre yapılmaktadır. Bu nedenle platformlardaki uygulamalar farklılık göstermektedir.
- Ebeveyn denetimi uygulamasında tüm dijital yayın platformlarında yaş grubu sınırlaması bulunmaktadır.
- Dijital yayın platformlarında ebeveynler çocuk içeriklerinde, çocukların ne

izlediklerine dair bilgi sahibi olabilmektedirler.

- Dijital yayın platformunda ebeveynlerin çocukların izlediği içerikler konusunda anlık bilgilendirme almaları ve aktiviteyi kendi mobil cihaz ve bilgisayarlarından sonlandırmaları veya onay vermeleri mümkün değildir. Bu işlem raporlama sonrası bildirim ile mümkün olmaktadır.
- Dijital yayın platformları dijital ebeveynlik özelliklerinin uygulanması konusunda ebeveynlere yönelik eğitici-öğretici materyal ve rehberler sunmaktadır.
- Dijital yayın platformlarında ebeveynlerin kısıtlı bir içerik filtreleme ve engelleme imkânına sahip oldukları görülmüştür.
- Dijital yayın platformları zararlı içerikleri engellemede ebeveynlerden gelen bildirim ve raporlamayı esas almaktadır.
- Tüm dijital yayın platformları ebeveyn denetimi noktasında şifre, PIN veya benzeri güvenlik önlemleri uygulamaktadır.
- Dijital yayın platformları çocuklara yönelik uyarıların dışında akıllı işaretlerden de faydalanmaktadırlar.
- Dijital yayın platformlarında çocuk içeriklerinde reklam unsuru yer almamaktadır.
- İçerikler yaş gruplarına dolayısı ile çocukların zihinsel gelişim sürecine paralel bir şekilde kategorize edilmekte ve sınıflandırma yapılmaktadır.
- Platformlarda izleme içeriğinin dışında oyun gibi eğlendirici unsurlara da yer verilmektedir. Bu unsurlar ebeveyn denetimine tabi değildir.
- Dijital yayın platformları ebeveyn denetimi noktasında çocuk güvenliğini belirleyici unsur olarak ele almaktadır.
- Dijital yayın platformlarında ebeveynlerin çocukların içerikleri izleme saatlerine yönelik düzenleme yapmasına izin veren teknik bir altyapı bulunmaktadır.
- Bu platformlarda ebeveynlerin çocukların içerikleri izleme sürelerine kısıtlama getirmesine yönelik bir özellik mevcut değildir.
- Örneklemleri oluşturan dijital yayın platformlarının tamamında ebeveyn denetim paneli ve yönetici özellikleri mevcuttur.
- Dijital yayın platformlarında kişisel veriler ve gizlilik hesabın ana yöneticisine

aittir. Kullanıcı sözleşmesinde belirtilen gizlilik unsurları dışında sorumluluk kabul etmemektedirler.

- Örneklemedeki tüm platformlar hesaba tanımlı kullanıcı içeriklerinin izleme geçmişine erişim yetkisi vermektedir.
- Platformların tamamında hesaba tanımlı çocuk profili yetişkin içerikleri görüntüleme yetkisini sahip değildir.
- Ebeveyn Denetimi amaçlı çocuk içeriklerine ebeveynlerin bir izleme listesi oluşturması işlemi platformlarda yer almamaktadır. Bu noktada inisiyatif ebeveyn de değil çocukta bulunmaktadır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Dijital ebeveyn kontrol sistemleri ailelerin çocukları üzerinde dijital ortamda güvende olmalarına imkân vermek, çocukların kendilerine uygun içeriklere erişmelerine olanak sağlamak ve kullanım alışkanlıklarını aile kontrolü çerçevesinde yönlendirme amacıyla öne çıkan önemli bir teknoloji olarak dikkat çekmektedir. Çocukları dijital ortamın olumsuz yönlerinden uzak tutma amaçlı geliştirilen bu teknolojiler aynı zamanda günümüzde giderek azalmakta olan aile ve toplum arasında kurulan sosyal ilişkilerin de çocuklara kazandırılmasını amaçlamaktadır. Bu sayede aile içi iletişime ek olarak çocuklara ait gerçeklik algısının toplumsal gerçeklikten ayrılmamasının amaçlandığı söylenebilmektedir. Diğer yandan bu sistemler dezenformasyon ve etik değerlerin çocuklardaki gelişiminin de aile ve toplum ile uyumsuz bir şekilde gerçekleşmesinin önüne geçmeyi hedeflemektedir.

Araştırmaya göre dijital ebeveynlik ve kontrol sistemlerinde, içeriğe erişim ve izleme alışkanlıklarında hizmet sağlayıcılar tarafından sunulan bu sistemler hedefler ile örtüşmede ancak bazı eksik noktalar barındırmaktadır.

Dijital yayın platformları karşıladığı ihtiyaçlar ve doğası gereği aile hayatında bundan sonraki dönemde daha sık ve yoğun kullanım alanına sahip olacağı ön görülmektedir. Aileler ise bu platformlar açısından en önemli tüketici sınıfını oluşturmaktadır. Dijital platformlardaki kullanıcı deneyimini arttırmaya yönelik algoritmalar ve derin öğrenme mekanizmaları her ne kadar akıllı önerilerde bulunsa da şu an için akıllı bir engelleme, sınıflandırma ve çocuk içeriklerinin kategorizasyonu konusunda yapay zekâ destekli sistemlerden söz edilememektedir. Bu yüzden özellikle kısıtlama getirme ve engelleme gibi alanlarda ebeveynlerden gelen geri bildirim ve raporlamalar doğrultusunda limitleme uygulanmaktadır. Bu sürecin reaksiyon süreci ise insan incelemesine tabi olduğundan anlık değildir.

Dolayısı ile istenmeyen içeriğe maruz kalan çocukların içeriğe erişiminin kesilmesi ancak belli bir süreden sonra gerçekleşebilmektedir. Bu nokta da ailenin dijital okuryazarlık konusunda ne derece eğitilmiş ya da bilinçli olduğu önem kazanmaktadır. Bu sonuca paralel olarak dijital yayın platformlarında ailelerin bu sistemleri kullanmasına yönelik eğitsel içeriklere ve rehberlere yer verilmesi ebeveynlere ait dijital medya okuryazarlığının önemli bir unsur olduğunu vurgulamaktadır.

Dijital yayın platformlarında yetişkin içeriğine erişim genel olarak şifre ve PIN kontrolü ile gerçekleşiyor olsa da tek başına yeterli bir güvenlik önlemi olduğu söylenememektedir. PIN ve şifre kontrolünün dışında çocuk sisteme giriş yaptığı anda, bir içeriği oynatmaya başladığında veya değiştirdiğinde ebeveynlere anlık bildirim gelmemesi en büyük eksikliklerden birisi olarak değerlendirilebilir. Ek olarak dijital platformlarda ebeveynlerin çocuk için kendi hesabından bir izleme listesi oluşturması mümkün olmasına rağmen ebeveyn bunu gerçekleştirebilmek için çocuk hesabı ile giriş yapmak veya kullanıcıyı değiştirmek zorundadır. Ayrıca ebeveynlerin izleme listesi dışında çocuğun başka içeriklere erişmesini engellemek gibi bir opsiyonu da bulunmamaktadır. Dolayısı ile ebeveyn çocuk hesabı üzerinde tam bir kontrol yetkisine sahip olmamakta ve izleme listesi dışında çocuk yaş grubunda veya kategoride kendi dilediği içeriklere de ulaşabilmektedir. Bu noktada ebeveynin tam kontrol sahibi olması önem taşımaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında dijital yayın platformlarında kullanılan ebeveyn denetim ve kontrol sistemlerinin kısmi olarak bu alandaki ihtiyacı karşıladığını öne sürmek mümkündür. Bu bağlamda özellikle yazılım teknolojisindeki gelişmelerin ve yasal düzenlemelerin ebeveyn denetim ve kontrol sistemlerini de geliştireceğini söylemek sonuç açısından önemli bir vurgu olacaktır.

Özetlemek gerekirse bu çalışmanın sonucunda, bu sistemlerin henüz tam olarak yeterli olmadığı, yapay zekâ ve çeşitli algoritmalar ile desteklendiği ancak karar mekanizmasının yetişkinlerde olduğu ve ebeveynlerin çocuklarının dijital yayın platformlarını güvenli bir şekilde kullanabilmeleri için bu sistemleri etkin bir şekilde kullanmaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Ek olarak ebeveynlerin bu sistemleri kullanabilmeleri için üst seviye de bir medya – bilişim okuryazarlığına sahip olmaları gerektiği de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan “Çocukların Dijital Risklerden Korunmasında Ebeveyn Rehberi” başlıklı rehber kitapta “Dijital Ebeveynlik”; dijital okuryazarlık, farkında olma, kontrol, etik ve yenilikçilik kavramlarıyla açıklanmaktadır. (Sağlam, 2021, s. 13). Araştırmanın kuramsal kısmında değinildiği ebeveynlerin teknolojiye erişim konusunda farkındalık sahibi

olmaları, bu alanların kullanımı konusunda çocuklarla diyalog içinde olarak sadece yasaklayıcı bir yaklaşım yerine bu platformlarda karşılaşılabilecekleri olumlu ve olumsuz durumlar hakkında çocukları bilgilendirici bir tutumla iletişimde geçmeleri oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın sonuçları, dijital yayın platformları, ebeveynler ve araştırmacılar için farklı bakış açıları ortaya koymaktadır. Gerek içerik üretici gerekse tüketici açısından yol gösterici bir özellik barındırmakla birlikte, ebeveynlerin bu araştırmanın sonuçlarını dikkate alarak çocuklarının dijital yayın platformlarını güvenli bir şekilde kullanabilmeleri için önem arz etmektedir. Diğer yandan bu çalışmanın sonuçları dikkate alınarak dijital yayın platformlarında ebeveyn denetim ve kontrol sistemlerinin etkinliğini daha ileri taşıyacak, güvenilirliğini artıracak yeni çalışmalar çıkış noktası niteliği taşımaktadır. Çalışmanın sonuçları ışığında olası araştırma başlıkları öneri olarak şu şekilde özetlenebilir:

- Dijital yayın platformlarında ebeveyn denetim ve kontrol sistemlerinin etkinliğini artırmanın yolları
- Yetişkinlerin ebeveyn denetim ve kontrol sistemlerini etkin bir şekilde kullanmasının teşvik edilmesi
- İlgili ve benzer platformlarda ebeveyn denetim ve kontrol sistemlerinin etkinliğini artırmanın hukuki ve yasal boyutları ile ilgili araştırmalar
- İlgili ve benzer platformlarda ebeveyn denetim sistemlerinin etkinliğini artırmanın ekonomik-sosyalkültürel boyutları üzerine araştırmalar

Bu çalışmalar, dijital yayın platformlarında ebeveyn denetim sistemlerinin etkinliğini artırmak ve çocukların dijital yayın platformlarını güvenli bir şekilde kullanmalarını sağlamaya yardımcı olmak için önem arz eden çalışmalar olarak görülebilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye % 50 (1. Yazar), % 50 (2. Yazar) oranında katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

Kaynakça

- Akyol, O. (2015). Yeni İletişim Teknolojilerinin Ortak Özellikleri. M. G. Genel içinde, Yeni Medya Araştırmaları 1, Güncel Tartışmalar Ekseninde (s. 3,14). Bursa: Ekim Basım Yayın.
- Çankaya, S., & Odabaşı, H. F. (2009, Ocak). Parental Controls On Children's Computer And Internet Use. *Procedia Social And Behavioral Sciences* s. 1105–1109.
- Çetinkaya, L. (2019, Ekim). The Relationship between Perceived Parental Control and Internet Addiction: A Cross-sectional study among Adolescents *Contemporary Educational Technology* s. 55-74.
- Disney Plus. <https://www.disneyplus.com/tr>. (2023, 6 26). <https://www.disneyplus.com/tr> adresinden alındı.
- Elkin, F. (1995). Çocuk ve Toplum, Çocuğun Toplumsallaşması (1 b.). (N. Güngör, Çev.) Ankara: Gündoğan.
- Evens, T., Henderickx, A., & Conradie, P. (2023, Şubat). Technological Affordances of Video Streaming Platforms: Why People Prefer Videostreaming Platforms Over Television. *European Journal of Communication*, s. 1-16.
- Hamelink, J. C. (1997). *New Information And Communication Technologies, Social Development and Culturel Change*, Amsterdam: University of Amsterdam UvA-DARE (Digital Academic Repository) (2023, 8 25), https://pure.uva.nl/ws/files/2117542/35518_dp86.pdf adresinden alındı.
- Kırık, A. (2019). Siber Zorbalık Bağlamında Çocukları İnternet Ortamında Bekleyen Tehlikeler: Mavi Balina ve Momo Oyunları. A. Kırık içinde, *Yeni Medyada Çocuk ve İletişim* (s. 13,28). İstanbul: Çizgi.
- Kırık, A. M. (2010). *Etkileşimli Televizyon*. İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Marais, J. (2012, Kasım). A Framework For Parental Control Of Mobile Devices In South Africa. 6. Güney Afrika Cumhuriyeti: Nelson Mandela Metropolitan University. (2023, 8 28) <https://core.ac.uk/download/pdf/145052254.pdf> adresinden alındı
- Netflix. <https://www.netflix.com/tr>. (2023, 6 24). <https://www.netflix.com/tr> adresinden alındı.
- Ojagverdiyeva, S. S. (2018, Ocak). Ensuring Child Safety In İnternet Enviroment. *Problems of Information Society*, s. 87-93.
- Owne, C. E. (2018, Ocak 1). New Communication Technologies And Journalism Practice: Changig The Face Of Journalism In A Digitalage. *South-East Journal of Public Relations*, 1(1), s. 49-60.
- Palmer, S. (2019). Zehirlenen Çocukluk, Modern Dünyanın Çocuklar Üzerindeki Zararlı Etkileri (7 b.). (Ö. Çağlar Aksoy, Çev.) İstanbul: İletişim.
- Sağiroğlu, Ş., Bülbül, H. İ., Kılıç, A., & Küçükali, M. (2020). *Dijital Okuryazarlık ve Ötesi*. Ş.

- Sağiroğlu, H. İ. Bülbül, A. Kılıç, & M. Küçükali içinde, *Dijital Okuryazarlık; Araçlar, Metodolojiler, Uygulamalar ve Öneriler* (s. 21). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Seçmen, E. A. (2019). Uluslararası Televizyon Yayıncılığında Yeni Yönelimler: Dijital Film ve Dizi Platformu "Netflix". C. Kandemir içinde, *Dijital Çağda Televizyon ve Medya* (s. 7). İstanbul: Der Yayınları.
- Sencer, M., & Sencer, Y. (1978). *Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Stoll, J. (2023, 07 10). statista.com. Statista: <https://www.statista.com/topics/6410/disney-plus/#topicOverview> adresinden alındı
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Timisi, N. (2011). *Elektronik Bakıcı: Televizyon Çocuk ilişkisine Genel Bir Bakış*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Waldfoegel, J. (2022). *Dijital Rönesans*. (N. O. İbrahimoglu, Çev.) Ankara: Gumbel Yayınevi.
- Yetim, N., & Yetim, Ü. (2008). *Medya Temsillerinde Özne ve Nesne Olarak Çocuk*. Y. Giritli İnceoğlu, & N. Akıner içinde, *Medya ve Çocuk Rehberi* (s. 101). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Yzer, M. C., & Southwell, B. G. (2008, Kasım 1). *New Communication Technologies, Old Questions*. *American Behavioral Scientist*, s. 8-20.
- Žufić, J., Zajgar, T., & Prkic, S. (2017). *Children Online Safety*. 40th International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO) (s. 961-966). Opatija: IEEE
- Z. Sağlam içinde (2021)., *Çocukların Dijital Risklerden Korunmasında Ebeveyn Rehberi*, Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. 07.15.2023 tarihinde <https://www.aile.gov.tr/media/86287/cocuklarn-dijital-risklerden-korunmasnda-ebeveyn-rehberi.pdf> adresinden alındı.